

Adam Michna z Otradovic - Vánoční noc

Chtíc, aby spal, tak spívala
synáčkovi
matka, jenž ponocovala
miláčkovi:
Nynej, rozkošné děťátko,
synu boží,
nynej, nynej, nemluvnátko,
světa zboží.

Tobě lůžko jsem ustlala,
spasiteli,
tvory k tvé chvále zvolala,
stvořiteli.
Nynej, krásu a korunu
svrchovaná,
nynej, milujících cenou
vinšovaná.

Nynej, ta jest matky žádost,
holubičko,
nynej, všech anjelův radost,
má perličko.
Slávu, chválu vždy nabudeš
od mamičky,
když se vyspíš, jísti budeš
med včeličky.

Osladím' nim tvou kašičku
k tvé libosti,
otevřeš, vím, svou hubičku
k té sladkosti.
Nynej, ráje mého kvítku,
rozmaryne,
z tebeť sobě dělám kytku,
jenž nezhyne.

Ó fialo, ó lilium,
ó růže má,
nynej, vonné konvalium,
zahradko má!
Ó loutno má, ó labuť má,
můj slavíčku,
nynej, libežná harfo má,
cimbáličku.

Na dobrou noc, ej, hubička,
nynej, dítě,
kolíbat bude matička,
nynej hbitě!
Spí miláček, umlkněte,
anjelové,
se mnou k Bohu přiklekněte,
národové!

zboží – bohatství, *vinšovaná* – vytoužená

HRABÁK, Josef. *Tisíc let české poezie I.: Stará česká poezie*. 1. vyd. Praha: Československý spisovatel, 1974.

- 1) Je to píseň lidová, nebo autorská?
- 2) Zpívá se i dnes, nebo časem zapadla?
- 3) Je běžně známá i s autorem?
- 4) Co je to za typ písně?
- 5) Ke komu přirovnává matka své děťátko?
- 6) Jakými všemi výrazy ho oslovuje?
- 7) Co tím vyjadřuje?
- 8) Vyhledej slova zastaralá, hovorová (citově zabarvená), slova přejatá z němčiny (germanizmus) a ovlivněná latinou.
- 9) Vysvětli, proč je jazyk tak rozkolísaný.
- 10) Porovnej ji se zlidovělou verzí vánoční koledy.

Chtíc, aby spal, tak zpívala,
synáčkovi;
matka, jež ponocovala,
miláčkovi;
Spi nebes dítě milostné,
Pán jsi a Bůh,
přeje ti v lásce celý ráj,
pozemský lůh.

Dřímej, to žádost matky je,
holubičko,
v tobě se duše raduje,
ó perličko!
Nebesa chválu pějí tvou,
slávu a čest,
velebí tebe každý tvor,
tisíce hvězd.

Ó lilie, ó fialko,
ó růže má,
dřímej, má sladká útěcho,
zahrádko má!
Labuti má a loutno má,
slavíčku můj,
dřímej, má harfo líbezná,
synáčku můj!

Miláčku spi a zmlkňte,
andělové,
před Bohem se mnou klekněte,
národové!
Sestoupil v pravdě Boží syn
na naši zem,
přinesl spásu, pokoj svůj,
národům všem.

Chtíc, aby spal. *Karaoketexty.cz* [online]. 2007-2012 [cit. 2012-05-13]. Dostupné z:
<http://www.karaoketexty.cz/texty-pisni/lidove-pisne/chtic-aby-spal-47734>

Řešení:

- 1) Je autorská.
- 2) Zpívá se stále, v originální verzi i v upravené jako vánoční koleda.
- 3) Ne, jako vánoční koleda zlidověla, je tzv. pololidová.
- 4) Je to ukolébavka s vánočním motivem (narození Ježíše).
- 5) K Ježíši – splývá jí to.
- 6) Synáčku, miláčku, děťátko, nemluvnátko, synu boží, světa boží (bohatství světa), spasiteli, stvořiteli, krásu a korunu, vytoužená ceno, holubičko, perličko, radost všech andělů, kvítku mého ráje, rozmarýne, má sladká útěcho, fialo, lilie, konvalinko, má zahrádko, loutno, labuti, harfičko, cimbálíčku.
- 7) Svou vřelou a hlubokou lásku k němu.
- 8) Zastaralá: zpívala, anjel, jísti, cimbaliček, koncovka –ť; z němčiny - vinšovaná, z latiny: konvalium, lilium; hovorová: nynej, hubička, mamička.
- 9) Odchodem vzdělanců do emigrace a rozšířením němčiny a latiny jako oficiálních jazyků se ztratila psaná čeština – rozkolísala se pravidla i ztrácela se slova.
- 10) Vánoční koleda je kratší (dokonce se nejčastěji zpívají pouze první tři sloky), je tam zdůrazněn syn Boží, obsah hodně podobný, ale jinými slovy.